

Hulpverlener of toezichthouder?

Gezinsvoogd, beken kleur

door Jo Hermanns

De jeugdzorg wordt in de komende jaren door elkaar geschud. De Nederlandse overheid is vastbesloten om een stelselherziening door te voeren, waarbij het grootste gedeelte van de jeugdzorg *community based* wordt. Eenvoudig gezegd: na de stelselherziening wordt jeugdzorg voornamelijk uitgevoerd in gezinnen, in scholen en op straat. De financiering en aansturing van deze zorg komt dan ook logischerwijs in handen van gemeenten. De gemeenten worden in deze plannen verantwoordelijk voor de huidige provinciale jeugdzorg, de huidige geestelijke gezondheidszorg, de zorg voor licht verstandelijk gehandicapten én de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Een giga-operatie: er wordt met 3 miljard euro geschoven.

Op dit moment woeden er allerlei discussies – helaas vooral in de achterkamertjes – over de vraag of de hele jeugdzorg wel ‘over moet’. Zo zijn er geluiden dat de jeugdbescherming beter buiten deze stelselherziening kan blijven. Helaas worden deze discussies in mijn ogen voor een te groot deel gevoerd vanuit belangenposities van overheidsinstellingen, uitvoeringsinstellingen en koepelorganisaties. Terwijl het een mooie kans zou zijn om vanuit de inhoud van het werk nog eens goed te kijken naar de jeugdbescherming. Als ik dat doe, valt me het volgende op. De jeugdbescherming, en vooral de gezinsvoogden, worden al decennia geconfronteerd met een onmogelijke opgave. Ze krijgen de moeilijkste gezinnen met de meest ingewikkelde

De jeugdbescherming, en vooral de gezinsvoogden, worden al decennia geconfronteerd met een onmogelijke opgave

problemen toegewezen. Er is immers vastgesteld dat het in deze gezinnen zo slecht gaat dat de overheid, in de persoon van de gezinsvoogd zich medeverantwoordelijk stelt voor de opvoeding van de kinderen. Gezinsvoogden moeten gezinnen helpen weer greep op het leven te krijgen. Tegelijkertijd moeten ze erop toezien dat de voorwaarden die de rechter heeft opgelegd worden nagekomen en de veiligheid van het kind niet in het geding komt.

Al in 2000 schreef ik op verzoek van de Nederlandse jeugdbeschermingsinstellingen een visienota over het werk van gezinsvoogden (Vedivo, 2000). Een van mijn conclusies was indertijd dat, bijna per definitie, onder toezicht gestelde gezinnen zeer intensieve hulp nodig hebben en intensief toezicht. Mijn stelling was dat de combinatie van hulp en toezicht alleen mogelijk was als gezinsvoogden met een caseload van vier (!) gezinnen werken. Dat is ook de caseload die we tegenwoordig vaak aantreffen bij bijvoorbeeld gezinscoaches die werken met multiprobleemgezinnen. Als die inzet niet mogelijk is voor gezinsvoogden dan zouden zij in de rol van justitiële casemanagers moeten stappen en zich concentreren op toezicht houden. Een

caseload van vijftien is dan werkbaar. De intensieve persoonlijke hulp dient dan door anderen gegeven te worden.

De Deltamethodiek die daarna voor de Nederlandse gezinsvoogden is ontwikkeld, gaat er vanuit dat gezinsvoogden een actieve hulpverlenende rol hebben in gezinnen. Ze moeten planmatig aan de slag met ontwikkelingstaken en opvoedtaken van kinderen. Naar mijn mening krijgen ze daarmee taken die hun mogelijkheden ver overschrijden bij een caseload van vijftien gezinnen. Zeker als ze dat ook nog moeten combineren met de uitgebreide registratieve werkzaamheden en het opstellen van allerlei juridische documenten.

De stelselherziening lijkt me een kans om andere keuzes te maken die de kwaliteit van de jeugdbescherming op een aanzienlijk hoger niveau brengen. Die keuzes zijn: Hevel de jeugdbescherming niet over naar de gemeenten. Laat daarnaast de hulp aan de onder toezicht gestelde gezinnen geven door hulpverleners van het gemeentelijke jeugdzorgstelsel die daar genoeg tijd voor hebben en laat de gezinsvoogden als justitiële casemanagers toezicht houden.

Gezinsvoogden zien er dan op toe dat de gezinnen zich aan de voorwaarden houden die door de rechter zijn opgelegd en zij zien toe op de veiligheid van het kind. Voor dat deel van hun werk bevat de Deltamethodiek prima methodieken die ook te realiseren zijn met de voor toezicht geldende caseload. Hulpverleners kunnen dan het andere deel van het huidige takenpakket vervullen: gezinnen helpen aan de voorwaarden van de rechter te voldoen en helpen hun kind een veilige opvoeding te geven. En daarnaast de ouders op allerlei andere terreinen helpen weer greep op hun gezinsleven te krijgen zodat ingrijpen van buitenaf niet meer nodig is.

Jo Hermanns is samen met Anneke Menger lector Werken in justitieel kader aan de Hogeschool Utrecht.

Bronnen

- Vedivo (2000), *Leiding geven aan verandering. Een visie op de inhoud van het werk van gezinsvoogden*. Utrecht: Vedivo.

